

LA DIFUSIÓ DEL CONEIXEMENT EN LES REVISTES D'HUMANITATS I CIÈNCIES SOCIALS

Un dels principals objectius d'una revista científica és la difusió del coneixement. Si els seus articles són de qualitat, més gran serà el prestigi que podrà assolir-se amb la seva divulgació. Aquesta és una de les fites que persegueix la revista MATÈRIA. REVISTA INTERNACIONAL D'ART i es retroalimenta de manera positiva. Si tenim més articles perquè la revista és reconeguda, l'editor pot ser més selectiu i, alhora, pot millorar la qualitat de les aportacions quant al contingut del que es publiqui i, també, quant a la seva difusió, perquè arribarà als llocs específics on es congreguen els experts en la matèria. En definitiva, la publicació de la revista ha de respondre a les expectatives dels especialistes i ha de produir sinergies entre el col·lectiu d'investigadors de les universitats, els centres de recerca i la societat, tant en l'àmbit nacional com en l'internacional. Tot això sembla un procés lògic i que de manera similar s'adiu amb un procés de «selecció natural», però hi ha quelcom que no el fa tan lògic ni tan natural: el fet que en la comunitat científica s'hagi estigmatitzat, de manera cada vegada més accentuada, el concepte d'*impacte*, un concepte que s'ha posat de moda, que ha envaït els currículums dels investigadors i que ha format part, amb certa ironia, del cartell publicitari del «millor producte de l'any». Si estiguéssim dins de l'àmbit de la lògica, hauríem de poder parlar d'un *impacte* «objectiu» que s'hauria de mesurar a partir de la rebuda de la recerca per la massa crítica d'experts en la qual s'ha difós i que està integrada per tots els investigadors que realment poden emetre un judici de valor perquè hi estan autoritzats. Tots sabem, però, que aquest *impacte* lògic no és objectiu, malgrat que tingui pretensió d'universalitat institucional —si se'm permet fer al·lusió a Kant—, perquè el que fan els mesuradors o instituts privats que analitzen els anomenats índexs d'*impacte* és tenir en compte la universalitat en un context de globalització que ja no dóna suport als temes que pertanyen a l'àmbit de les ciències socials i de les

humanitats i que sobrevalora l'àmbit de les ciències i la tecnologia (que és l'àmbit que marca les regles del joc als altres àmbits de recerca).

Les aportacions que surten en una revista d'història, una revista de sociologia, una revista de filosofia i una revista d'història i teoria de l'art, per exemple, pertanyen a àmbits geogràfics, territorials, polítics, sociològics i culturals molt més restringits que el de les ciències i la tecnologia i el seu impacte és reduït sempre a una subjectivitat genèrica que sap, d'entrada, que serà molt particular i que en molts casos també serà residual (pensant en les primeres accepcions del terme).

Quina pot ser la manera de vèncer aquest mur que impossibilita que es faci justícia a l'hora de valorar els continguts, la seva transferència i la seva repercussió social? Una possibilitat podria ser reconèixer que la recerca en l'àmbit de les humanitats i ciències socials —malgrat tractar en molts casos qüestions locals i d'una particularitat específica— convida a fer extrapolacions, incita a la difusió d'idees i de metodologies que escenifiquen problemes que focalitzen la seva atenció en el discurs argumentatiu i rigorosament justificat amb les fonts pertinents de què fa ús. Però no siguem il·lusos: si no tenim el suport de les institucions que dissenyen les polítiques universitàries, si no s'entén que els mesuradors dels índexs d'impacte han de ser diferents per als grans àmbits de coneixement de les humanitats i ciències socials, estem ferits de mort. I aquesta mort pot ser la mort del cigne, una conseqüència ineludible després de la impactant exhibició de la seva suposada bellesa universal o bellesa científica. Cal, doncs, un sí a la vida per a les revistes acadèmiques, per a totes.

Per tant, demanem que les administracions competents en polítiques científiques donin suport a les revistes d'humanitats i ciències socials i els atorguin un valor específic, que es convoquin ajuts i subvencions continuadament per fer que tirin endavant, que no agonitzin i, així, que puguin ser regulars i es fixin en índexs d'impacte desenvolupats en contextos específics per mesurar-les de manera objectiva. Que les institucions no s'obnubilin pensant que l'únic retorn d'aquest suport institucional només es visualitza amb els diners que provoca la recerca, sinó que també es visualitza amb la millora del benestar social i la consecució d'una societat més formada per ser crítica i constructiva en uns temps de forts i radicals canvis ideològics. Això, però, és quelcom que es fa amb temps i que des de MATÈRIA. REVISTA INTERNACIONAL D'ART tenim molt clar.

Un dels paranys amb què s'ha trobat el poc reconeixement de la recerca en història de l'art ha estat el de fer un *zoom* precís sobre qüestions que, d'entrada, han pogut semblar poc rellevants en un context més generalitzador i global. Així, doncs, el terme «local», sempre posat en dubte, pren, en els articles que participen dels continguts de la nostra revista, una

dimensió diferent i que creiem que s'ha de llegir en clau de no-marginalitat. Dit d'una altra manera, si allò local pot tenir una repercussió en un àmbit general és perquè les eines i la metodologia que es fan servir faciliten el treball d'altres investigadors per fer el mateix en contextos molt diferents. Un mosaic està fet de peces petites que per si mateixes no aporten una visió completa de la imatge o un significat global, però sense elles no és possible construir quelcom que tingui sentit i que ens acosti a una imatge del món o del context en què es produeix.

Aquest també és el parany d'una revista miscel·lània, que aporta recerques molt diverses per a interessos molt diversos. Això és bo per a la comunitat científica perquè la majoria de les vegades algun d'aquests articles pot ocasionar, al cap d'un temps i a causa de les reflexions que pugui suggerir, monogràfics que cusin grans buits que es donen en contextos internacionals comuns o, per altra banda, pot delimitar els contorns amb què es pot trobar un estudiós del tema i pot evitar més fracassos en diverses línies de recerca.

El que el lector té a les seves mans és un número miscel·lani que agrupa unes aportacions que considerem rellevants especialment per l'òptica amb què fan relectures de temes ja investigats, perquè obren portes i per la novetat de la seva recerca. En un moment en què la interdisciplinarietat és tan present en els discursos de la investigació, aquest número la vertebrava creant aliances entre la mirada estètica i teòrica, i ho fa amb la posada en pràctica del qüestionament d'estudis que havien tingut vigència fins als nostres dies però que ara, gràcies a l'aflorament de nous testimonis documentals, posen en dubte o obren escletxes per les quals es pot transitar de manera diferent.

Aquest número miscel·lani, el novè, es compon dels articles que es detallen a continuació. L'article de Laurence Wuidar, titulat «Iconologie de la voix : du sermon *De voce et verbo* au *Traitez de la voix et des chants*», construeix una iconologia de la veu a partir de textos de caire teològic i filosòfic. Gregori de Nisa, Sant Agustí i Joan Escot Eriúgena són els autors dels textos que s'analitzen per veure què representa la veu, si és un mirall de l'altre o una manifestació de les passions de l'ànima.

Enrico Pusceddu, a «Un documento chiave per la ricomposizione del retablo di san Bernardino di Cagliari», situa el retaule de san Bernardino, del 1455, com una obra clau per comprendre les dinàmiques de la pintura tardogòtica a Sardenya. Els darrers estudis teòrics que s'han fet sobre el retaule en revelen noves consideracions compositives de gran interès per als estudiosos.

A «El retaule de la Transfiguració de la catedral de Tortosa, obra contractada per Rafael Vergós i Pere Alemany», de Rosa Alcoy i Jacobo

Vidal, es presenta una revisió de la implicació dels pintors Rafael Vergós, Pere Alemany i el prevere Antoni Alcanyís en aquesta obra del segle xv i dels consegüents canvis que implica aquest nou enfocament. A més, s'aporten elements per a una nova iconografia del conjunt pictòric, que s'hauran de tenir en compte en les properes recerques.

Santiago Mercader, a «El retaule de la Glorificació de la Verge de la catedral de Barcelona: un cas singular de recerca tipològica en la retaulística catalana del set-cents», posa en relleu el vincle d'aquesta obra amb els tractats sobre pintura i arquitectura de Juan Andrés Ricci i Andrea Pozzo. Els obradors i els artistes utilitzaven les conclusions d'aquests tractats per tirar endavant les seves comandes artístiques amb un rigor i una fonamentació teòrica.

Ana María Morant centra les seves aportacions en la cara menys coneguda del marquès de Campo, José Campo Pérez, un home molt influent en els àmbits polítics i empresarials de la València del segle xix i en altres ciutats espanyoles. L'article «Un coleccionista desconocido en la corte de Alfonso XII: el marqués de Campo (1814-1889)» posa l'accent en aquest filantrop, promotor arquitectònic, mecenes i col·leccionista.

L'anàlisi de les relacions artístiques, especialment les escultòriques, entre Catalunya i l'Amèrica del Sud a la primera meitat del segle xx és l'objectiu de l'article «Artistas catalanes en las universidades argentinas y chilenas a principios del siglo xx». Molts artistes que reberen la seva formació a Barcelona i en altres ciutats espanyoles van exercir la docència als llocs on es van exiliar i van aportar nous paradigmes culturals a l'Amèrica de l'època analitzada, sobretot a Argentina i Xile.

Sílvia Rosés classifica la morfologia de l'anatomia femenina en l'àmbit de la moda amb formes geomètriques simples i compostes. La silueta de la dona es pot explicar a partir d'aquestes formes i del paper que va tenir en un context determinat. Aquests dos elements, les formes i els models de dona, són l'objecte de l'estudi comparatiu que es fa en l'article titulat «Moda, cos i geometria en el segle xx».

«Anvers i revers de la materialitat en l'art digital: revisant l'estètica de la desmaterialització», de Daniel López del Rincón, planteja les potencialitats creatives de l'art digital, entre les quals ressalta la interacció, la producció col·lectiva i, en especial, el codi com a element destacat. El marc que acull els seus arguments és el de l'estètica de la desmaterialització, tot i que l'autor de l'article ens proposa atorgar un valor material específic a aquestes manifestacions artístiques.

MAGDA POLO PUJADAS
Codirectora